

Bygherrerapport for arkæologisk undersøgelse i forbindelse med Vejle Kommunes etablering af Stiftsvej, etape 4-5.

VKH 6949 Stiftsvej III,

Engum og Bredballe sogn, Nørvang herred, Vejle Amt.

Stednr: 17.08.15.

KUAS j.nr.: 2003-2122-1264

Indholdsfortegnelse:

Resumé.....	2
Indledning.....	2
Udgravningsdata.....	2
Topografi.....	3
Kulturhistorien.....	3
Undersøgelsesmetode.....	3
Undersøgelsesresultat.....	4
Fremtidigt arbejde.....	5

Resumé

Ved det arkæologiske tilsyn i forbindelse med muldafrømningen ved Vejle Kommunes etablering af Stiftsvej er der fremkommet spor efter mange forhistoriske aktiviteter i området.

Ved muldafrømningen på det planlagte jordudlægningsområde fremkom en stor mængde bopladsrelaterede anlæg. Dette i form af stolpehuller, gruber og kulturlag. Dette gav anledning til en arkæologisk undersøgelse af dette areal. Undersøgelsen omfattede 12.480m². Senere blev der også undersøgt et område nord for dette.

Anlæggene lå meget tæt op ad hinanden, hvilket nok skyldes at de ikke alle er samtidige. En del af anlæggene afløser og overlapper hinanden. Dette medvirkede desværre til at det var ret svært at udskille enkelte konstruktioner. Det ser ud til at bebyggelsen har været koncentreret omkring midten af feltet. Antallet af anlæg ebber ud mod alle retninger. Vest for bopladsen lå en lavning, som fortsætter mod nord og ind i Bredal Kær Skov. I dette lave fugtige område blev der fundet en del keramik. Det har sikkert fungeret som udsmidslag til bopladsen lige overfor.

Der kunne udskilles fem huse og to udhuse samt formodentlig nogle hegnsforløb, der indhegner disse gårdsanlæg. I den østlige del af udgravningsfeltet kunne ses større mørkfarvede kulturlag, men disse var meget forstyrrede af moderne nedgravninger. På bopladsen fremkom også et stort antal gruber indeholdende keramik og brændt ler. Nogle af gruberne indeholdt også brændte knogler, som nok skal betragtes som måltidsrester.

Keramikken og hustyperne daterer de fleste anlæg til århundrederne umiddelbart efter Kristi fødsel, d.v.s. fra år 0 og frem til ca. 200 e.Kr.

Indledning

I forbindelse med Vejle Kommunes etablering af Stiftsvej blev der foretaget en arkæologisk forundersøgelse i vejtraceét på Stiftsvej etape 4 og 5. Forundersøgelsen blev foretaget som tilsyn ved selve muldafrømningen i traceerne samt i regnvandsbassinet og i jordudlægningsområdet. Ved tilsynet blev der konstateret forhistoriske anlæg i jordudlægningsområdet.

Udgravningsdata

Bygherre: Vejle Kommune, Teknisk Forvaltning, Kirketorvet 22, 7100 Vejle.

Entreprenør: Arne Hansen A/S entreprenør, Vejlbysvej 11, 7000 Fredericia.

Maskine: Caterpillar 320 B.

Ansvarlig leder: Museumsinspektør Folmer Christiansen, Vejle Museum.

Daglig leder: cand.phil Charlotta Lindblom. I undersøgelsen deltog også stud.mag Lars Grundvald, cand.mag Mikael Bjerregård, stud.mag Niels Bugge, mag.art. Sidsel Wåhlin, cand.phil. Flemming Hansen, stud.mag. Britt Smidt og stud.mag. Christian Poulsen. Opmålingen blev foretaget med GPS. Undersøgelsen blev foretaget fra d. 26/1 – 27/3 2007 og fra d. 31/5 – 11/6 2007.

Originalmaterialet, fund og korrespondance opbevares på Vejle Museum.

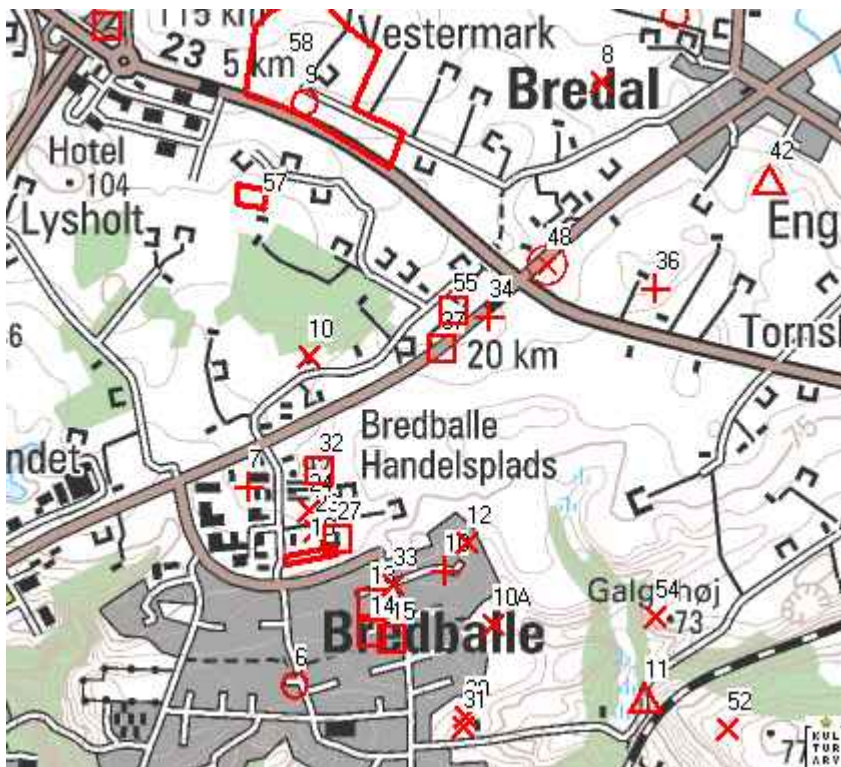
Undersøgelsen er betalt af Vejle kommune.

Topografi

Det undersøgte område ligger syd og øst for Bredal Kær skov. Området er kuperet og fugtigt. 4 cm kort 1213 I NV. Undergrunden i området består af gult til gulbrunt ler og muldlagets tykkelse var ca. 20-30 cm.

Kulturhistorien

I området er der registreret mange fortidsminder. Alle fundsteder har fået tildelt et såkaldt sognebeskrivelsesnummer, et sb.nr. På følgende kort kan man se udbredelsen af disse sb.nr. i området. Nr. 10 er et guldmønt. Nr. 37 er fund af et kulturlag fra ældre romersk jernalder og nr. 55 er fund af gruber og stolpehuller. Yderligere mod nordøst er der fundet dyrekogler i en mose (nr. 48) og en jordfæstegrav fra ældre romersk jernalder (nr. 36). Øst for nr. 55 ligger en urnegravplads fra førromersk jernalder (nr. 32). Syd for området er der registreret en boplads fra førromersk jernalder (nr. 34).

Undersøgelsesmetode

Da bygherren fravalgte en arkæologisk forundersøgelse i lokalplansområdet som helhed, blev der besluttet at følge muldafrømningen i jordudlægningsområdet. Ved afrømningen fremkom mange anlæg. Disse blev opmålt med GPS i system 34 Jylland/Fyn. Udvalgte anlæg blev udgravet med skovl og ske. De undersøgte anlæg blev fotograferet og tegnet i målestoksforhold 1:20.

Undersøgelsesresultat

Ved muldafrømningen kunne der konstateres et væld af stolpehuller, fyldskifter og gruber. Anlæggene lå hovedsagelig koncentreret op ad den østvendte skråning, både syd og nord for den nuværende Bredal Skovvej. Mod vest falder terrænet og i lavningen kunne der ses spor efter en fugtig lavning indeholdende keramik, som var blevet smidt ud fra bopladsen. Op ad bakken mod vest lå tre Ø-V gående grøfter. Disse indeholdt ingen fund, så datering og funktion er ukendt. Længst mod vest fremkom en stolperække, som muligvis har været en del af et hegnforløb. Mod øst fremkom en N-S gående grøft, som løber gennem hele feltet. Denne grøft var af nyere dato. Det kunne konstateres ved at snitte grøften de steder, hvor den lå oveni ældre anlæg.

I feltets nordøstlige del og øst for denne grøft lå nogle større "kulturlagslignende" lag indeholdende keramik. Disse var dog blevet forstyrret af moderne nedgravninger. Længere mod nord ved Bredal Kær Skov, blev der gravet ud til et regnvandsbassin. Her blev muldafrømningen også fulgt, men bortset fra et par kogestensgruber blev der ikke gjort nogen fund her.

Det var svært at udskille konstruktioner i mængden af anlæg i området, men vores største problem var dog vejret, som skiftede mellem regn, frost og sne.

Der kunne udskilles i hvert fald fem huse, to udhuse og nogle hegnforløb. Det bedst bevarede hus lå længst mod vest. Det Ø-V vendte hus bestod af 4 sæt tagbærende stolper og to indgangsstolper på hver langside. Huset var bevaret i en længde af 13 m i længden. Huset blev smallere mod gavlene. Oprindeligt har huset nok målt ca. 6 m i bredden. Ved snitning af de tagbærende stolper kunne det konstateres at de var blevet udskiftet i tidens løb. En moderne nedgravning var gravet ned igennem huset og ligeledes var husets vestlige ende forstyrret. Denne hustype er meget typisk for perioden omkring Kristi fødsel. Der blev fundet en smule keramik i nogle af stolpehullerne. Nordøst for dette hus lå en større klynge stolpehuller, hvoraf mange klart stammede fra tagbærende stolper. Det lykkedes trods anstrengelser ikke at knytte stolpehullerne til nogen klare konstruktioner, dog kunne der ses en staklade og nogle mulige hegnforløb. Mod sydøst kunne der ses to huse, heraf en staklade og et andet muligt hus, bestående af tre sæt tagbærende stolper. De tidligere omtalte staklader er små firkantede udhuse bygget på bærende stolper. De indgik i gårdsanlæggene og var knyttet til langhusene, som man har brugt til beboelse. Staklader og andre typer af udhuse har sikkert været brugt til opbevaring af forskellige ting f.eks. redskaber, vogne, foder til dyrene, mad mm. Der blev hverken fundet spor efter båseskillerum fra stald eller vægstolper i husene, men i det sydligste af husene fremkom der i husets østlige del noget der kunne minde om båseskillerum.

Der blev også udgravet en masse gruber, hvori der lå keramik, brændt ler, trækul, ildskørnede sten og i nogle tilfælde brændte ben. Disse gruber har sikkert haft mange forskellige funktioner. Nogle er såkaldte lertagningsgruber, dvs. man har gravet ler op til at bruge som lerklining i husvægge og som råmateriale til keramikken. På et senere tidspunkt er de blevet fyldt op med affald. Nogle gruber er såkaldte kogestensgruber og indeholdt brændte sten, trækul og keramik. De har sandsynligvis været brugt i forbindelse med madlavning. I nogle gruber forekom også brændte ben, som nok også er måltidsrester. Der skal også nævnes et lidt specielt anlæg. Umiddelbart øst for det velbevarede langhus, lå en større grube indeholdende rødbrændt ler og aske med trækul. Gruben var indhegnet med en rektangulær stolpesætning, som målte ca. 6 x 6 m. Hvad dette anlæg har været brugt til kan man kun gisne om. Måske har indhegningen ydet læ for vinden. Et snit i gruben viste i hvert fald kraftig ildpåvirkning og med gentagne lag af trækul, aske og brændt ler kunne det tyde på at "værkstedet" har været brugt over en lidt længere periode. I gruben blev der også fundet lidt keramik.

I feltet blev der også fundet en slagge, men den var fremkommet ved muldafrømningen og kunne desværre ikke knyttes til noget specifikt anlæg. I vejtraceét mod vest blev der også fundet tre mindre slaggegruber. Det kunne måske tyde på at ”smedien” lå i udkanten af bebyggelsen. På et senere tidspunkt blev museét ringet op af entreprenøren, da de havde åbnet et mindre felt umiddelbart nord for det gamle felt. På trods af feltets ringe størrelse blev der fundet mange anlæg i det. Der fremkom tre Ø-V vendte huse. Det sydligste har målt ca. 9 m i længden og 3 m i bredden. I husets østlige ende fremkom en mulig ovn. Denne var cirkulær og målte ca. 2 m i diameter. Ved siden af dette hus lå et andet langhus, målende 6 m i længden og 3 m i bredden. I feltets østligste del fremkom det sidste hus, hvoraf kun en del blev afdækket. I feltet fremkom ligeledes et væld af gruber, men pga. tidsmangel var det meget begrænset hvad vi kunne nå at undersøge. Der blev fundet keramik i store mængder på bopladsen. Keramikken bestod mest af lidt grovere brugskeramik, men der fandtes også mere tyndvægget keramik. Nogle kar var ornamenteret med indridsede furer, dannende et ternet mønster. Typisk har lerkarrene en let fortykket let udsvajet rand og hanken er bånd- og svagt x-formet. Afslutningsvis kan man sige at bopladsen på Stiftsvej afspejler en typisk bosættelse fra århundrederne omkring og lige efter Kristi fødsel, 0 – ca. 200 e.Kr. med indhegnede gårdsanlæg bestående af langhuse og udhuse.

Fremtidigt arbejde

Fundene i jordudlægningsområdet indikerer at der er stor risiko for at støde på fortidsminder i forbindelse med jordarbejde på de tilstødende arealer. Vejle Museum tilråder derfor, at der forud herfor foretages arkæologiske forundersøgelser.

21/11 – 2007

Cand.phil.
Charlotta Lindblom
Vejle Museum